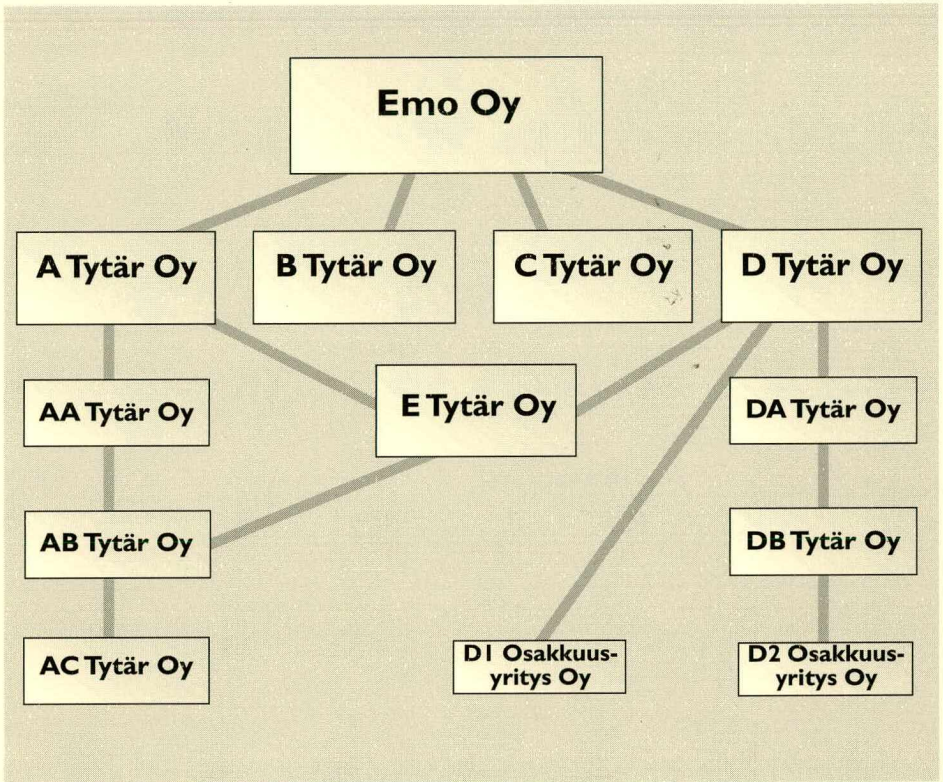

Pekka Lith

Suuret suomalaiset konsernit 1995

KATSAUKSIA 1998/7

Tilastokeskus

Pekka Lith

**SUURET SUOMALAISET
KONSERNIT 1995**

*Tilastokeskus
Statistikcentralen
Statistics Finland*

Helsinki

Tiedustelut
Tuula Viitaharju
puh. (09) 17 341
email: tuula.viitaharju@stat.fi

Typografia
Irene Matis

Taitto
Eeva-Liisa Riikonen

Tietoja lainattaessa lähteeksi on mainittava
Tilastokeskus

© 1998 Tilastokeskus

ISSN 1238-1411
ISBN 951-727-450-5

Oy Edita Ab
Helsinki 1997

Sisältö

Tiivistelmä	4
1 Liikevaihto ja henkilöstö	5
2 Ulkomainen toiminta	8
3 Ulkomainen henkilöstö	10
4 Ulkomainen emoyhtiö	11
5 Tytär- ja osakkuusyritykset	13
Lähteet	15

LIITETAULUKOT

1 Suurimmat 15 konsernia liikevaihdon mukaan 1996	16
2 Konsernit liikevaihdon suuruusluokittain 1995	16
3 Suurimmat 15 konsernia henkilöstön mukaan 1996	17
4 Konsernit henkilöstön suuruusluokittain 1995	17
5 Suurimmat konsernit konsernihenkilöstöllä mitaten 1995	18
6 Suurimmat konsernit konserniliikevaihdolla mitaten 1995	18
7 Konsernit ulkomaisen henkilöstön mukaan 1995	18
8 Konserniyritykset jäsenlajin mukaan 1995	19
9 Tytäryritykset omistussuuden mukaan 1995	19
10 Kotimaiset tytäryritykset henkilöstön suuruusluokittain 1995	19
11 Kotimaiset tytäryritykset toimialoittain 1995	20

Tiivistelmä

Tilastokeskuksen konsernirekisterin mukaan 550 suurimman konsernin liikevaihto oli 790 miljardia markkaa ja työllisyys 694 000 henkeä vuonna 1995. Liikevaihdosta teollisuuskonsernien osuus oli noin 55 prosenttia ja työllisyydestä 60 prosenttia. Liikevaihto oli työntekijää kohden keskimäärin 1,1 miljoonaa markkaa. Emoyhtiön oikeudellisen muodon mukaan 87 prosenttia konserneista on osakeyhtiöitä. Suomessa toimivista konserneista noin 50–60 kuului kansainväliseen konsernikokonaisuuteen, jonka pääemoyhtiö sijaitsee ulkomailla. Julkisen sektorin (valtio, kunta) omistamia konserneja oli vain 33, mutta niiden osuus kohdejoukon liikevaihdosta nousi lähes neljännekseen.

Suomen yritystoiminta on varsin keskittynyttä, sillä pelkästään 20 suurimman konsernin liikevaihto oli vuonna 1995 noin 350 miljardia markkaa, mikä on vajaat puolet kohdejoukon konsernien liikevaihdosta. Liikevaihto ylitti 10 miljardin markan rajan 17 konsernissa ja 20 miljardia markkaa kuudessa konsernissa. Henkilöstön määrä ylitti

puolestaan 10 000 työntekijän rajan 15 konsernissa. Nämä 15 konsernia muodostivat noin 40 prosenttia kohdejoukon konsernien työllisyydestä. Konsernien ulkomaisten yksiköiden henkilöstö oli 150 000 työntekijää, eli runsas viidennes kohdejoukon työllisistä.

Suurimpaan 550 konserniin kuului vuonna 1995 yhteensä 7 820 tytäryhtiötä ja 1 300 kotimaista osakkuusyritystä. Tytäryhtiöistä 4 970 toimi Suomessa ja 2 850 ulkomailla. Yli 100 tytär- ja osakkuusyhtiötä oli konsernirekisterin mukaan 19 konsernilla. Ulkomaisista tytäryhtiöistä 1 510 sijaitsi Länsi-Euroopassa, noin 400 Itä-Euroopassa, 270 Pohjois-Amerikassa ja muissa maanosissa yhteensä 270. Sijaintimaaltaan tuntemattomiksi jäi 390 tytäryhtiötä. Maittain ulkomaisia yksiköitä oli eniten Ruotsissa. Seuraavaksi eniten tytäryhtiöitä oli Yhdysvalloissa, Saksassa, Isossa-Britanniasa, Virossa ja Alankomaissa. Kolme neljäsosaa tytäryhtiöistä oli 100 prosenttisesti omistettuja. Osuus oli sama koti- ja ulkomaisten tytäryhtiöiden osalta.

I Liikevaihto ja henkilöstö

Tilastokeskuksen konsernirekisterin mukaan suurimman 550 suomalaisen konsernin konserniliikevaihto oli ulkomaiset tytäryhtiöt mukaanlukien noin 790 miljardia markkaa ja työllisyys 694 000 henkeä vuonna 1995.¹ Vertailun vuoksi voidaan mainita, että kaikkien suomalaisten likeyritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin (YTR) mukaan 986 miljardia markkaa ja työllisyys 1,1 miljoonaa työntekijää vuonna 1995. Tosin YTR ei sisällä pankkien ja vakuutusyhtiöiden liikevaihtoa, joka on arvioitu niille laskennallisesti konsernirekisterissä.

Valtaosa maamme suurimmista konserneista on päätoimialtaan teollisuutta. Kohdejoukon konserneissa oli 222 tehdasteollisuuden, 134 kaupan, 43 rahoitustoiminnan, 47 kiinteistö- ja liike-elämän palvelualueiden sekä 41 kuljetuksen ja tietoliikenteen konsernia. Muiden toimialojen kuten energiahuollon, rakentamisen ja edellä mainitsemattomien palvelualueiden konserneja oli yhteensä 63. Jotkut konserneista ovat monitoimialaisia, joissa mm. teollisuuden ja kaupan osuudet liikevaihdosta ovat varsin lähellä toisiaan.²

Teollisuuden merkitys korostuu edelleen, jos katsotaan konsernien liikevaihtoa ja työllisyyttä. Kohdejoukon liikevaihdosta teollisuuskonsernit muodostivat 55 prosenttia ja työllisyydestä 59 prosenttia vuonna 1995. Liikevaihdolla ja henkilöstöllä mitaten teollisuuskonsernien suurin päätoimiala on

metalliteollisuus, jonka jälkeen tulevat metsäteollisuus, kemianteollisuus ja elintarviketeollisuus. Muiden teollisuusaloihin kuuluvien konsernien osuus tehdasteollisuuden liikevaihdosta ja henkilöstöstä on melko vähäinen.

Kohdejoukon konserneissa liikevaihtoa kertyi työntekijää kohden keskimäärin noin 1,1 miljoonaa markkaa vuonna 1995. Työntekijää kohden laskettuna liikevaihto on korkea pääomavaltaisilla toimialoilla, kuten metsä- ja kemian teollisuudessa, energiahuollossa ja (tukku)kaupassa. Myös suurissa elintarviketeollisuuden konserneissa työntekijäkohtainen liikevaihto kohoaa yli miljoonaan markkaan. Rahoitustoiminnan konsernien pääosin laskennallinen liikevaihto oli vuonna 1995 lähes 1,7 miljoonaa markkaa työntekijää kohden.

Emoyhtiön oikeudellisen muodon mukaan 87 prosenttia kohdejoukon konserneista on osakeyhtiöitä. Toiseksi eniten on osuuskuntia. Konsernien emoyhtiöistä 75 prosenttia (411 emoyhtiötä) on omistajatyyppin mukaan yksityisiä kotimaisia yhtiöitä. Ns. ulkomaalaisomisteisia konserneja, joiden emoyhtiöissä ulkomainen omistus on vähintään 10 prosenttia, on 18 prosenttia (101 emoyhtiötä). Julkisen sektorin määräämisvallassa olevia konserneja, joissa emoyhtiön omistaa valtio tai kuntayhteisö, oli vuonna 1995 vain 33. Julkisyhteisöjen omistamien konsernien osuus kohdejoukon liikevaihdosta oli kuitenkin melkein neljännes.

1 Tarkastelun piiriin eivät kuuluneet kuntakonsernit.

2 Teollisuutta lukuun ottamatta konsernien laskennallinen päätoimiala on usein sama kuin konsernin emoyhtiön toimiala YTR:ssä. Konsernin emoyhtiöistä monet ovat kuitenkin ns. hallintayhtiöitä, jotka luetaan toimiala luokituksessa liike-elämän palveluihin. Hallintayhtiöt toimivat omistuksen välikappaleena konsernissa, mutta ne saattavat ohjata aktiivisesti omistamiensa yhtiöiden toimintaa (ns. aktiivinen hallintayhtiö). Yritysten passivisijoituksia varten perustamat holding-yhtiöt luetaan toimialaluokituksessa rahoitustoimintaan.

Taulukko 1
Suurimmat
suomalaiset konsernit
toimialoittain 1995

	Lkm	Henkilöstö	Liikevaihto mrd. mk	Liikevaihto/ henkilöstö, 1 000 mk
Teollisuus	222	409 300	433,9	1 060
– elintarvike	35	40 400	43,5	1 077
– metsä*	53	113 900	134,6	1 182
– kemia	28	49 700	84,2	1 694
– metalli	87	182 800	157,6	862
– muu	19	22 500	14,0	622
Kauppa	134	75 100	150,0	1 997
Kuljetus ja tietoliikenne	41	90 200	48,2	534
Rahoitustoiminta	43	39 100	64,6	1 652
Kiinteistö- ja liike-elä- män palvelut	47	30 900	18,1	586
Muut toimialat	63	49 100	75,6	1 540
Yhteensä	550	693 700	790,4	1 139

* Sisältää kustannusalan.

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

Suomen yritystoiminta on varsin keskittynyttä, sillä pelkästään 20 suurimman konsernin liikevaihto oli 350 miljardia markkaa, mikä oli 45 prosenttia kohdejoukon konsernien liikevaihdosta. Liikevaihdoltaan 20 suurinta työllistivät 39 prosenttia kohdejoukon konsernien henkilöstöstä. Konsernirekisterin mukaan viisi suurinta konsernia olivat liikevaihdon mukaan Neste, Nokia, Repola, Kesko ja Kymmene vuonna 1995. Liikevaihto ylitti 10 miljardin markan rajan 17 konsernissa ja 20 miljardia markkaa kuudessa konsernissa.

Henkilöstömäärältään isoimmat konsernit olivat Suomessa vuonna 1995 Suomen PT, Nokia, Repola, Kone ja Kymmene. Henkilöstö ylitti 10 000 hengen rajan 15 konsernissa. Nämä 15 konsernia muodostivat kohdejoukon työllisyydestä noin 39 prosenttia, mutta vain 31 prosenttia liikevaihdosta. Silmiinpistävää oli, että henkilöstömäärältään pienissä konserneissa kertyi

runsaasti liikevaihtoa. Tähän on syynä se, että mm. tukkukaupassa ja rahoitustoiminnassa liikevaihto kohoaa varsin korkeaksi huolimatta yritysten suhteellisen pienestä työntekijämäärästä.

Vuoden 1995 jälkeen konsernientässä on tapahtunut suuria muutoksia, mikä johtuu yritysostoista ja fuusioista. Suuria fuusioituneita metsäalan konserneja olivat vuonna 1996 Veitsiluoto-Enso-Guitzeit (nyk. Enso) ja Repola-Kymmene (nyk. UPM-Kymmene). Keväällä 1996 Kesko hankki omistukseensa keskusliike Tukon. Joskin EU:n kilpailuviranomaisten puuttuminen Tuko-ostoon johti uusiin järjestelyihin riittävän kilpailun turvaamiseksi, jolloin Kesko joutui myymään pääosan Tukosta kotimaiselle kaupparyhmittymälle (Sentra, Wihuri, Stockmann ja Heinon Tukku).

Talouselämä -lehden suuryritysraportin mukaan viisi suurinta konsernia olivat liikevaihdoltaan suuruusjärjestyksessä UPM-

Kymmenen, Neste, Nokia, Kesko ja Enso³ vuonna 1996. Vuonna 1997 tapahtuneisiin kotimaisiin yrityskauppoihin kuuluvat valtiollisen Sisu-konsernin yhdistyminen yksityiseen Partek-konserniin sekä Aamulehden ja MTV:n yhdistyminen. Uusimpia yritysjär-

jestelyjä ovat mm. valtiollisten rahoituslaitosten Postipankin ja Vientiluoton yhteistyö sekä suunniteltu Nesteen ja Imatran Voima (IVO) toimintojen siirtäminen yhteisen holding-yhtiön alle.

3 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset pois lukien.

2 Ulkomainen toiminta

Konsernien ulkomaisen toiminnan laajuudesta saadaan suhteellisen luotettavia tietoja vain 100 suurimmasta konsernista.⁴ Näissä konserneissa ulkomaisen toiminnan osuus liikevaihdosta oli keskimäärin vajaat 54 prosenttia vuonna 1995. Markkamääräisesti se oli noin 280 miljardia markkaa. Ulkomaisen toiminnan liikevaihto koostuu ulkomaisten tytäryhtiöiden toiminnasta ja suomalaisten konserniyritysten viennistä kohdealueelle. Teollisuudessa ulkomaisen toiminnan osuus kohosi peräti 70 prosenttiin konserniliikevaihdosta.⁵ Muilla toimialoilla, kuten energiahuollossa, rakentamisessa, kaupassa jne., ulkomaisen toiminnan osuus putosi 15 prosenttiin liikevaihdosta.⁶

Pääosa ulkomaisesta toiminnasta suuntautui 100 suurimmalla konsernilla Länsi-Eurooppaan, jossa tärkeimmät kohdemaat ovat Saksa, Ruotsi, Iso-Britannia ja Ranska. Kokonaisliikevaihdosta ulkomaisen toiminnan osuus oli yli 50 prosenttia 36 konsernissa, 10–49 prosenttia 23 konsernissa

ja alle 10 prosenttia niin ikään 23 konsernissa. Vuonna 1995 suurimmat yksittäiset konsernit olivat ulkomaisen toiminnan mukaan Nokia, Repola, Kymmene, Enso-Gutzeit ja Outokumpu. Näiden viiden konsernin osuus kohdejoukon koko ulkomaisen toiminnan liikevaihdosta oli 40 %.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden liikevaihtoa ja suomalaisten konserniyritysten vientiä ei voida erottaa useimmissa tapauksissa toisistaan tilinpäätöstietojen pohjalta, sillä tiedot esitetään yhteenlaskettuna ulkomaisen toiminnan liikevaihtona markkina-alueittain. Siksi tietoja ulkomaisten tytäryhtiöiden liikevaihdosta voidaan saada luotettavasti vain yrityskyselyn kautta. Suomen Pankin (SP) yrityskyselyjen mukaan ulkomaisten tytäryhtiöiden (ja sivuliikkeiden) liikevaihto oli yhteensä 214 miljardia markkaa vuonna 1996.⁷

Teollisuuden osuus ulkomaisten yksiköiden liikevaihdosta oli 65 prosenttia, kaupan 29 prosenttia, rahoitus- ja vakuutus toiminnan 2 prosenttia sekä muiden toimialojen 4 pro-

Taulukko 2.
*Liikevaihto
markkina-alueittain
100 suurimman
konsernin osalta 1995*

	Miljardia markkaa	Prosenttia
Suomi	241,2	46,3
Muu Eurooppa	171,5	33,0
Amerikka	35,5	6,8
Aasia ja Oseania	23,3	4,5
Erittelemätön	48,9	9,4
Yhteensä	520,4	100,0

Lähde: Lith, Pekka, Konsernirekisterihanke, Pilottirekisterivaiheen raportti

4 Ks. Lith, Pekka: Konsernirekisterihanke -Pilottirekisterivaiheen raportti, Tilastokeskuksen katsauksia 4/1997,

5 Pilottirekisterivaiheessa 100 suurimman konsernin joukossa oli 56 teollisuuden alan konsernia.

6 Pilottirekisterivaiheessa 100 suurimman konsernin joukossa oli 44 muun toimialan (ei-teollisuusalan) konsernia.

7 SP:n yrityskysely kattaa ne tytäryhtiöt ja sivuliikkeet, joiden taseen loppusumma ylittää 50 miljoonaa markkaa.

	1995	1996
Teollisuus	128,5	139,0
– Metsäteollisuus	29,2	26,5
– Metalliteollisuus	63,3	72,2
– Kemianteollisuus	20,9	22,5
– Muu teollisuus	15,1	17,8
Palvelualat	..	70,5
– Kauppa	..	61,2
– Rahoitustoiminta	..	5,3
– Muut palvelualat	..	4,0
Muut	..	4,9
Yhteensä	..	214,4

Taulukko 3
*Suomalaisyriyten
 ulkomaila toimivien
 tytäryriyten ja
 sivuliikkeiden
 liikevaihto 1995 ja
 1996, miljardia
 markkaa*

Lähde: Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa, Suomen Pankki, Tilastotiedote 24.11.1997, Helsinki 1997.

senttia. Teollisuuden ulkomaisten yksiköiden liikevaihdosta metalliteollisuuden osuus oli yli puolet. Edellisestä vuodesta ulkomaisten teollisuuden alan⁸ tytäryhtiöiden liikevaihto kasvoi noin 10 miljardia markkaa.

Talouselämä -lehden suuryritysraportin mukaan suurimmat konsernit olivat ulkomaisten tytäryhtiöiden liikevaihdon perusteella vuonna 1996 Nokia, UPM-Kymmene, Metra, Kone ja Kemira.⁹

⁸ Ennen vuotta 1996 ulkomaisten tytäryhtiöiden liikevaihto kysyttiin vain teollisuusyrityksiltä.
⁹ Suurimmat viejät olivat UPM-Kymmene, Nokia, Enso, Metsäliitto ja Outokumpu.

3 Ulkomainen henkilöstö

Konsernirekisterin mukaan ulkomaisten yksiköiden henkilöstö kohosi 550 konsernissa arviolta 151 000 työntekijään vuonna 1995. Määrä saattaa olla todellisuudessa suurempi, sillä osa ulkomaista toimintaa harjoittavista konserneista ei eritele tilinpäätöksissä henkilöstöään koti- ja ulkomaiseen henkilöstöön, joskin ulkomainen henkilöstö on saatu kaikista suurimmista konserneista. Yhteensä ulkomaisten yksiköiden henkilöstö oli tässä yhteydessä saatujen arvioiden mukaan 22 prosenttia kohdejoukon konsernien yhteenlasketusta henkilöstöstä. Yli 50 prosentin ulkomainen henkilöstö oli 18 konsernissa. Vuonna 1995 suurimmat työllistäjät ulkomailla olivat konsernirekisterin mukaan Kone, Nokia, Repola, Huhtamäki ja Metra.

Taulukko 4

Ulkomaiset työntekijät 550 suurimmassa konsernissa 1995

Ulkomaiset työntekijät henkilöstöstä, %	Konsernit	Henkilöstö
Ei tietoa	497	0
- 9,9	10	2 200
10-19,9	4	4 000
20-49,9	21	68 600
50-79,9	13	47 100
80-	5	28 800
Yhteensä	550	150 700

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

Suomen Pankin yrityskyselyn mukaan konsernien ulkomaisten tytäryhtiöiden (ja sivuliikkeiden) henkilöstö oli 134 200 vuonna 1995 ja 137 300 vuonna 1996.¹⁰ Siitä teollisuusalan konsernien osuus oli 85 prosenttia, kaupan alan 10 prosenttia ja muiden toimialojen 5 prosenttia. Teollisuuden ulkomaisten yksiköiden henkilöstöstä metalliteollisuuden osuus oli yli puolet vuonna 1996. Konsernien ulkomaisesta henkilöstöstä Yhdysvalloissa työskenteli runsaat 19 prosenttia, Ruotsissa vajaat 19 prosenttia, Saksassa 11 prosenttia ja Isossa-Britanniassa 9 prosenttia. Muiden maiden osuus oli 42 prosenttia.

Taulukko 5

Suomalaisyriyten ulkomailla toimivien tytäryriyten ja sivuliikkeiden henkilöstö maittain 1996

	Lkm	Prosenttia
Yhdysvallat	26 500	19,3
Ruotsi	25 400	18,5
Saksa	15 600	11,4
Iso-Britannia	12 100	8,8
Ranska	11 300	8,2
Alankomaat	7 600	5,6
Muut maat	38 700	28,2
Yhteensä	137 200	100,0

Lähde: Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa, Suomen Pankki, Tilastotiedote 24.11.1997, Helsinki 1997.

10 Konsernien ulkomaisten yksiköiden henkilöstötieto poikkeaa konsernirekisterissä ja SP:n tilastoissa toisistaan. Syyinä on tilastojen kattavuuteen ja käsitteisiin liittyvät erot.

4 Ulkomainen emoyhtiö

Konsernirekisterin mukaan 550 suurimmasta konsernista ainakin 53 kuului vuonna 1995 kansainväliseen konserniin, jolla on oma ulkomainen emoyhtiö.¹¹ Pääosa emoyhtiöistä sijaitsee Ruotsissa, jonka jälkeen eniten emoyhtiöitä on Saksassa ja Alankomaissa. Sijaintimaa kuvaa tässä yhteydessä lähimmän ulkomaisen emoyhtiön sijaintimaata, mikä ei ole välttämättä perimmäisen ulkomaisen emoyhtiön sijaintimaa. Yhteensä ulkomaalaisomistuksessa olevien konsernien liikevaihto oli yli 120 miljardia markkaa ja henkilöstö 39 000 henkeä.¹²

Kaikkiaan ulkomaisten yritysten Suomeen tekemien suorien sijoitusten kirjanpitoarvo oli Suomen Pankin mukaan 41 miljardia markkaa vuoden 1996 lopussa.¹³ Siitä teollisuusyritysten osuus oli 56 prosenttia. Myyntiyritykset muodostivat sijoituskannasta 10 miljardia markkaa. Edellisestä vuodesta sijoituskanta kasvoi 11 prosenttia. Merkittävimmät sijoittajamaat ovat sijoituskannan suuruuden mukaan Ruotsi, Alankomaat ja Yhdysvallat.¹⁴ Yhteensä ulkomaisten sijoitusten nettopääomavirta Suomeen oli 5,1 miljardia markkaa vuonna 1996. Nettopääomavirralla mitaten suurimmat sijoittajamaat olivat Iso-Britannia, Saksa ja Ruotsi.¹⁵

Tilastokeskus on osallistunut Euroopan unionin (EU) rahoituksella Eurostatin (EU:n tilastotoimisto) järjestämään pilottihankkeeseen, jossa parannetaan ja yhdenmukaistetaan ulkomaalaisomisteisten yritysten tilastointia jäsenmaissa. Uusi tilasto poikkeaa tähän astisesta tilastosta¹⁶ siten, että se kattaa myös epäsuorat ulkomaiset omistukset. Uudesta tilastosta selvitetään lisäksi ulkomaalaisomisteisen yrityksen perimmäinen omistajataho. Aiemmin tilasto kertoi vain ensimmäisen maamme rajojen ulkopuolella sijainneen omistajatahon kotimaan.

Uuden tilaston mukaan Suomessa toimi noin 1 480 ulkomaalaisomisteista yritystä vuonna 1995, mikä on puoli prosenttia maamme yrityskannasta. Ulkomaalaisomisteiset yritykset jakaantuivat sijoittajamaittain siten, että ruotsalaisia yrityksiä oli 531, yhdysvaltalaisia 171, tanskalaisia 128, hollantilaisia 126, saksalaisia 116, sveitsiläisiä 103, englantilaisia 86, norjalaisia 61 ja ranskalaisia 40. Muista sijoittajamaista yrityksiä oli yhteensä 114. Ruotsalaisyritysten suuri määrä johtuu maantieteellisestä läheisyydestä ja maidemme pitkäaikaisista taloudellista suhteista. Yhdysvaltalaiset yritykset ovat sitä vastoin useimmiten osa suurta, monessa maassa toimivaa kansainvälistä ketjua.

11 Ulkomaalaisomisteisia konsemeja ovat ne, joille tieto on päivitetty konsernitilinpäätöksestä. YTR:n mukaan ulkomaalaisomisteisia konsemeja saattaa olla 550 suurimman konsernin joukossa lisääkin.

12 YTR:n mukaan maassamme toimi vuonna 1995 yhteensä 1 110 ulkomaista ensimmäisen polven yritystä, joissa ulkomainen omistus oli vähintään 10 prosenttia.

13 IMF:n (Kansainvälinen valuuttarahasto) mukaan pääomasijoitus tilastoidaan suoraksi sijoitukseksi, jos yrityksen omistusosuus tai äänivalta ulkomaisessa yrityksessä on vähintään 10 %.

14 Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa 1996, SP:n tilastotiedote 24.11.1997.

15 Ulkomaiset portfolioinvestoinnit Suomeen ovat paljon suuremmat kuin suorat sijoitukset. Syyskuun 1997 lopussa ulkomaalaisten hallussa olevien osakkeiden markkina-arvo oli 202 miljardia markkaa.

16 Tähän asti Suomessa on tilastoitu vain ns. ensimmäisen polven ulkomaiset yritykset. Sitä vastoin näiden yritysten omistukset muissa maassamme toimivissa yrityksissä eivät ole kuuluneet tilastoinnin piiriin.

Ulkomaalaisomisteisia yrityksiä toimii eniten tukku- ja vähittäiskaupassa. Edellä mainitun toimialan osuus kaikista maassamme toimivista ulkomaisista yrityksistä on noin puolet. Seuraavaksi eniten ulkomaisia yrityksiä on teollisuudessa sekä kiinteistö- ja liike-elämän palveluissa. Ulkomaalaisomisteiset yritykset ovat liikevaihdolla ja henkilöstöllä mitaten selvästi suurempi kuin

kotimaiset yritykset. Niiden osuus yrityskannasta ja henkilöstöstä kasvaa yli kymmenen prosenttiin, kun siirrytään kokoluokaltaan suuriin yli 100 työntekijän yrityksiin. Ulkomaalaiset yritykset tulevat Suomeen pääasiassa yritysostojen kautta, joskin ulkomaalaiset tahot perustavat ajoittain myös uusia yrityksiä maahan.

5 Tytär- ja osakkuusyrietykset

Maamme 550 suurimmalla konserneilla oli yhteensä noin 7 820 tytäryhtiötä ja noin 1 310 kotimaista osakkuusyrietystä vuonna 1995. Tytäryhtiöistä 4 970 toimi Suomessa ja 2 850 ulkomailla. Osakkuusyrietyksistä yhteisyrietyksiä, jotka kaksi muuta yrietystä omistavat tasaosuuksin, oli lähes 250 kappaletta. Tytär- ja osakkuusyrietysten määrä saattaa olla tosiasiaassa suurempi, sillä konserniemot eivät välttämättä ilmoita tilinpäätöksissä kaikkia taloudellisesta merkitykseltään vähäisiä konserniyksiköitään. Näitä ovat muun muassa asunto- ja kiinteistöyhtiöt. Ulkomaisten tytäryhtiöiden suurta määrää selittää osittain se, että monet niistä ovat melko pieniä holding- ja markkinointiyhtiöitä, joilla ei ole varsinaista tuotannollista toimintaa.¹⁷

Yli 100 tytär- ja osakkuusyhtiötä oli konsernirekisterin mukaan 19 konsernilla, 20–99 tytär- ja osakkuusyhtiötä 86 konsernilla, 5–19 tytär- ja osakkuusyhtiötä 226 konsernilla ja alle 5 tytär- ja osakkuusyhtiötä 219 konsernilla. Eniten tytär- osakkuusyhtiöitä

oli Nokialla, VVO Osuuskunnalla, Askolla, Nesteellä ja SOK:illa. Näiden konserniien osuus kohdejoukon kaikista konserniyksiköistä oli noin 11 prosenttia. Ulkomaisten tytäryhtiöiden määrä nousi korkeimmaksi Nokia-, Kone-, Metra-, Ahlström- ja Asko -konserneissa vuonna 1995. Näiden konserniien osuus ulkomaaisista tytäryhtiöistä oli 21 prosenttia. Konsernia kohden tytär- ja osakkuusyhtiöitä oli keskimäärin 17 kappaletta.

Ulkomaaisista tytäryhtiöistä Länsi-Euroopassa sijaitsi vajaat 1 510 (53 %), Itä-Euroopassa noin 400 (14 %), Pohjois-Amerikassa 270 (10 %) ja muissa maanosissa yhteensä 270 (10 %). Sijaintimaaltaan tuntemattomaksi jäi 390 (13 %) ulkomaista yksiköä. Maittain ulkomaaisia yksiköitä oli eniten Ruotsissa. Seuraavaksi eniten tytäryhtiöitä oli Yhdysvalloissa, Saksassa, Isossa-Britanniassa, Virossa, Alankomaissa, Norjassa ja Venäjällä. Ulkomaaisista 100 prosenttisesti omistettuja oli kolme neljäsosaa eli saman verran kuin kotimaisissa tytäryhtiöissä.

Tytär- ja osakkuusyhtiöitä konsernissa	Konsernit	Tytär- ja osakk. yhtiöitä yht.	Tytär- ja osakk. yhtiö/konserni
– 4	219	509	2,3
5– 9	125	824	6,6
10–19	101	1 394	13,8
20–49	61	1 887	30,9
50–99	25	1 668	66,7
100–	19	2 836	149,3
Yhteensä	550	9 118	16,6

Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

Taulukko 6

Konsernit tytäryhtiöiden ja kotimaisten osakkuusyrietysten määrän mukaan

17 Ns. parittomia kotimaisia tytäryhtiöitä, joita ei löytenyt YTR:stä, oli kohdejoukon konserneilla 1 130. Parittomia kotimaisia osakkuusyhtiöitä oli noin 370 kappaletta.

Taulukko 7**Konsernien tytäryhtiöt alueittain 1995**

	Lkm	Prosenttia
Suomi	4 966	63,5
Länsi-Eurooppa	1 511	19,4
– Ruotsi	389	
– Saksa	211	
– Iso-Britannia	190	
– Alankomaat	138	
– Norja	133	
– Ranska	112	
– Tanska	73	
– Espanja	44	
– Belgia	43	
– Italia	40	
– Sveitsi	40	
Itä-Eurooppa	403	5,2
– Viro	146	
– Venäjä	115	
– Latvia	44	
– Puola	43	
Pohjois-Amerikka	273	3,4
– Yhdysvallat	214	
– Kanada	58	
Latinalainen Amerikka	78	1,0
Aasia	135	1,7
Australia ja Oseania	44	0,6
Afrikka	14	0,2
Tuntematon ulkomainen	392	5,0
Ulkomaiset yhteensä	2 850	36,5
Yhteensä	7 816	100,0

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

Suomen Pankin mukaan suomalaisten yhtiöiden sijoituskanta ulkomailla (omistus- tai äänivaltaisuus vähintään 10 prosenttia) oli kokonaisuudessaan 82 miljardia markkaa vuoden 1996 lopussa. Siitä teollisuusyritysten osuus oli 85 prosenttia.¹⁸ Pääosa suomalaisten yhtiöiden ulkomaisista sijoituksista on suuntautunut EU-maihin. Siellä tärkeimmät kohdemaat ovat sijoituskannalla mitaten Alankomaat, Ruotsi, Saksa, Iso-Britannia ja Tanska. Euroopan ulkopuoliset maat mukaanlukien kolmanneksi suurin sijoituskohde on ollut Yhdysvallat.

Sijoitusvirta EU-maihin voimistui vuosikymmenen alussa, jolloin varauduttiin sisämarkkinoiden syntyyn. Vuonna 1994 sijoituspääoman nettovirta ulkomaille kääntyi laskuun. Syynä saattoi olla maamme EU-jäsenyys, joka vähensi ulkomaille tehtyjä investointeja. Etenkin rahoitus- ja vakuutusalan suorat sijoitukset ulkomaille laskivat tuntuvasti.¹⁹ Vuonna 1996 suomalaisyritysten kansainvälistyminen vauhdittui jälleen. Yritykset veivät ulkomaisiin tytär- ja osakkuusyrityksiin nettomääräisesti 16,5 miljardia markkaa. Nettopääomavirralla mitaten tärkeimmät sijoitusten kohdemaat olivat Ruotsi, Saksa ja Alankomaat.

18 Monet suurista teollisuuskonserneista kuten Outokumpu, Kemira, Ahlström, Kone ja Huhtamäki kokoavat enemmän liikevaihtoa ulkomaisissa yksiköissään kuin suoralla viennillä Suomesta.

19 Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa 1996, SP:n tiedote 24.11.1996.

Lähteet

- KPMG Wideri: Osakeyhtiön tilinpäätös malli 7. painos, Helsinki 1993.
- Lith, Pekka: Maailmantalous ja Suomen ulkomaankauppa, Markkinointi-instituutti, Mimor 733 C, Helsinki 1996.
- Lith, Pekka: Konsernirekisterihanke, Pilottirekisterivaiheen raportti, Tilastokeskuksen katsauksia 4/1997, Helsinki 1997.
- Patentti- ja rekisteri hallitus- Kaupparekisterin tilinpäätöstietoja 100 suurimmasta konsernista.
- Rytkönen, Pekka: Konsernirekisterihanke -määrittelyvaiheen raportti, Tilastokeskuksen raportti 1/1996, Helsinki 1996.
- Rytkönen, Pekka: Konsernirekisterihanke -yleissuunnitteluvaiheen raportti, Tilastokeskuksen katsauksia 2/1996, Helsinki 1996.
- Statistiska Centralbyrån: Koncernregistret, Strukturen. December 1995, Örebro 1996.
- Suomen Pankki: Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa 1995, Tilastotiedote 24.12.1997.
- Talouselämä: Raportti suuryrityksistä 1997, Helsinki 1997.
- Tilastokeskus: Konsernirekisteri 1995.
- Tilastokeskus: Suomen yritykset 1995, SVT, Yritykset 3/1997, Helsinki 1997.
- Tilastokeskus: Tieto-aika-lehti, syyskuu 1997, Helsinki 1997.

Liitetaulukot

1 Suurimmat 15 konsernia liikevaihdon mukaan 1996

	Mrd. mk
UMP-Kymmene	51,8
Neste	43,3
Nokia	39,3
Kesko	29,3
Enso	25,7
Metsäliitto	20,0
Outokumpu	16,5
Kemira	13,5
Tamro	13,2
Rautaruukki	12,8
Imatran Voima	12,1
Ahlström	11,8
Valmet	11,8
Metra	11,7
Suomen PT	11,5

Lähde: Talouselämä-lehden suuryritysraportti 1997.

2 Konsernit liikevaihdon suuruusluokittain 1995

Liikevaihdon koko- luokka. mrd. mk	Lkm	Henkilöstö	Liikevaihto mrd. mk
– 0,9	427	142 800	120,6
1– 4,9	83	159 100	179,0
5– 9,9	23	160 900	165,9
10–19,9	11	123 700	142,5
20–	6	107 200	182,4
Yhteensä	550	693 700	790,4

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

3 Suurimmat 15 konsernia henkilöstön mukaan 1996

	Lkm
UMP-Kymmene	44 810
Suomen PT	33 690
Nokia	31 770
Kone	21 340
Enso	19 090
VR-Yhtymä	17 320
Metsäliitto	16 590
Outokumpu	13 810
Valmet	13 020
Rautaruukki	12 810
Metra	11 990
Ahlström	11 120
Kemira	10 630
Huhtamäki	10 610
Finnair	10 160

Lähde: Talouselämä-lehden suuryritysraportti 1997.

4 Konsernit henkilöstön suuruusluokittain 1995

Henkilöstön koko- luokka	Lkm	Henkilöstö	Liikevaihto mrd. mk
Ei tietoa	3	..	4,3
- 999	435	122 500	182,9
1000- 4999	76	163 100	173,8
5000- 9999	21	140 600	181,5
10000-19999	11	152 000	157,8
20000-	4	115 400	90,1
Yhteensä	550	693 700	790,4

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

5 Suurimmat konsernit konsernihenkilöstöllä mitaten 1995

	Konsernit	Henkilöstö	Liikevaihto mrd. mk
5 suurinta		133 000	111,7
10 suurinta		208 700	195,9
15 suurinta		267 400	247,9
20 suurinta		313 000	318,1
Muut	527	380 600	468,3
Ei tietoa	3		4,3
Yhteensä	550	693 700	790,4

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

6 Suurimmat konsernit konserniliikevaihdolla mitaten 1995

	Konsernit	Henkilöstö	Liikevaihto mrd. mk
5 suurinta		92 400	161,7
10 suurinta		161 600	248,6
15 suurinta		226 400	304,0
20 suurinta		269 500	353,4
Muut	530	424 100	437,0
Yhteensä	550	693 700	790,4

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

7 Konsernit ulkomaisen henkilöstön mukaan 1995

Ulkomaisia henkilöstöstä, %	Konsernit	Ulkomainen henkilöstö	Konserni- henkilöstö	Liikevaihto mrd. mk
Ei tietoa	497	0	345 000	411,5
- 9,9	10	2 200	34 700	27,0
10-19,9	4	4 000	23 800	34,7
20-49,9	21	68 600	186 000	229,8
50-79,9	13	47 100	72 600	68,6
80-	5	28 800	31 300	18,7
Yhteensä	550	150 700	693 700	790,4

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

8 Konserniyritykset jäsenlajin mukaan 1995

	Lkm
Ei tietoa	1
Emoyritys	550
Kotim. tytäryritys	4 966
Ulkom. tytäryritys	2 850
Yhteisyritys	246
Osakkuusyritys	1 059
Yhteensä	9 672

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

9 Tytäryritykset omistusosuuden mukaan 1995

	Kotimaiset	Ulkomaiset
Ei tietoa	2	137
-50,0	53	70
50,1-59,9	177	95
60,0-69,9	228	74
70,0-79,9	160	68
80,0-99,9	549	239
100-	3 785	2 167
Yhteensä	4 954	2 850

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

10 Kotimaiset tytäryritykset henkilöstön suuruusluokittain 1995*

Henkilöstön koko- luokka, henkeä	Tytäryrityksiä lkm	Henkilöstö, henkeä	Liikevaihto mrd. mk
- 4	2 480	987	4,0
5- 9	289	2 014	3,6
10- 19	343	4 915	8,8
20- 49	475	14 826	19,1
50- 99	319	22 911	31,6
100-249	293	43 789	42,9
250-499	152	53 607	63,2
500-999	76	52 861	62,5
1000-	62	185 397	143,8
Yhteensä	4 489	381 305	379,5

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

* Tilasto ei sisällä ns. parittomia kotimaisia tytäryrityksiä, joita ei löydy Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tietokannasta. Parittomat yritykset ovat useimmiten kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöitä. Tilastosta puuttuu lisäksi noin 300 yritys- ja toimipaikkarekisterissä olevaa yritystä, joilla ei ollut henkilöstö- ja liikevaihtotietoa vuonna 1995.

11 Kotimaiset tytäryritykset toimialoittain 1995*

	Tytäryrityksiä, lkm	Henkilöstö, henkeä	Liikevaihto mrd. mk
Teollisuus	1 716	195 051	227,5
– elintarviketeollisuus	238	20 468	25,5
– tevanake	22	1 177	0,5
– metsäteollisuus (ml. kustannusala)	502	69 029	88,2
– kemianteollisuus	218	16 331	20,8
– metalliteollisuus	661	80 503	87,3
– muu teollisuus	75	7 543	5,2
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto		170	7 742
Rakentaminen	157	7 125	6,5
Kauppa	1 000	37 463	73,7
Majoitus- ja ravitsemustoiminta	71	8 739	4,7
Kuljetus ja tietoliikenne	294	71 861	33,1
Rahoitustoiminta	435	27 525	4,4
Kiinteistö- ja liike-elämän palvelut	493	21 281	13,5
Muut toimialat	153	4 520	2,6
Yhteensä	4 489	381 305	379,5

Lähde: Tilastokeskuksen konsernirekisteri.

* Tilasto ei sisällä ns. parittomia kotimaisia tytäryrityksiä, joita ei löydy Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tietokannasta. Parittomat yritykset ovat useimmiten kiinteistö- ja asunto-osa-kehtiöitä, joilla ei ole palkattua työvoimaa tai arvonlisäverovelvollista toimintaa.

KATSAUKSIA-SARJA

Leena Timonen

Energiatilastojen kehittämisselitys:
Tarveselvitys. 1996/1.

Pekka Rytönen

Konsernirekisterihanke
– yleissuunnitteluvaiheen raportti. 1996/2.

Vesa Kuusela

Puhelinpeittävyys ja puhelimella tavoitettavuus Suomessa. 1997/1

Timo Byckling (toim.)

Tilastokeskuksen tutkimustoiminnan päälinjat vuosina 1997–1999. 1997/2.

Minna Hänninen

Tilastolliset tietosuojamenetelmät ja niiden käyttö. 1997/3.

Pekka Lith

Konsernirekisterihanke
Pilottirekisterivaiheen raportti. 1997/4.

Pirkko Hemmilä, Matti Kauhanen

Julkisten menojen hintaindeksi 1995 = 100. 1997/5.

Timo Byckling (ed.)

Statistics Finland:
Main Lines of Research and Development in 1997–1999. 1997/6.

Juha Nurmela

Suomalaiset ja uusi tietotekniikka. 1997/7.

Mia Suokko (toim.)

Energia-alan työllisyysvaikutukset. 1997/8.

Anita Heinonen

Yritysrekisterin kehittämisselitys
– yleissuunnitteluvaiheen raportti. 1997/9.

Anita Heinonen

Yritysrekisterin kehittämisselitys
– suunnitteluvaiheen 1. osaraportti. 1997/10.

Risto Lehtonen (toim.)

Taloushistorian tutkimusta ennen ja nyt –
100 vuotta Tekla Hultinin väitöksestä
Kooste 12.12.1996 pidetyn Tilastokeskuksen tiedeseminaarin aineistosta.
1997/11.

Juha Nurmela

The Finns and Modern Information Technology.
Report 1 of the project "The Finns and the Future Information Society".
1997/12.

Lea Parjo

Tietoyhteiskuntatilastojen kehittäminen
– Projektin loppuraportti. 1997/13.

Jukka Hoffrén

Luonnonvarojen käytön verotus
Tarpeiden ja vaikutusten arviointia. 1997/14.

Pekka Lith

Konsernirekisterihanke
Perustamisvaiheen raportti. 1997/15.

Ritva Marin, Arto Luhtio

Matkailutilastojen nykytila ja kehittäminen
Työryhmän loppuraportti. 1997/16.

Juha Nurmela

Valikoiko uusi tieto- ja viestintäteknikka käyttäjänsä?
'Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta' –hanke
Raportti 2. 1998/1.

Johanna Laiho

Varallisuustutkimus 1994
Laatuselvitys. 1998/2.

Eeva-Sisko Veikkola (toim.)

Päätöksentekoaammattien määrittelyminen julkisella sektorilla
-työryhmän raportti. 1998/3.

Juha Alho

1998/4.

Juha Nurmela

Does Modern Information Technology select Its Users?
Report 2 of the project "The Finns and the Future Information Society"
1998/5.

Pekka Lith

Kuntakonsernit Suomessa
Konsernirekisterihankkeen osaraportti
1998/6

Pekka Lith

Suuret suomalaiset konsernit 1995
1998/7

KATSAUKSIA

Suuret suomalaiset konsernit 1995

Syksyllä 1995 Tilastokeskus aloitti yhteistyössä kauppaja teollisuusministeriön kanssa hankkeen, jossa on tutkittu edellytyksiä lisätä yritys- ja toimipaikkarekisteriin konsernisuhdetiedot. Tilastokeskuksen konsernirekisterissä konsernin käsite kattaa liike-toimintaa harjoittavien kirjanpitovelvollisten yhteisöjen, kuten osakeyhtiöiden, osuuskuntien, henkilöyhtiöiden, säätiöiden, taloudellisten yhdistysten ja muiden vastaavien tahojen väliset emo- ja tytäryhtiösuhteet. Myös ns. kuntakonsernit saatetaan liittää konsernirekisteriin myöhemmin.

Konserniemoina voivat toimia vain Suomessa rekisteröidyt pääemoyhtiöt. Erillisiä konsernikokonaisuuksia eivät ole alakonsernit alakonserniemoinen. Konserniketjua ei jatketa ulkomaille lukuun ottamatta suomalaisten konsernien ulkomaisia tytäryhtiöitä. Oheisessa tilastollisessa raportissa tarkastellaan 550 suurinta suomalaista konsernia vuonna 1995. Kuvauksen kohteena on mm. konsernien kotimainen sekä ulkomainen henkilöstö- ja liikevaihto, kotimaiset tytär- ja osakkuusyhtiöt sekä ulkomaiset tytäryhtiöt maittain ja alueittain.

Konsernirekisterin perustiedot, kuten yritysten emo- ja tytäryhtiösuhteet sekä konsernitason henkilöstö- ja liikevaihtotiedot, on kerätty pääasiassa Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriin toimitetuista konsernitilinpäätöksistä. Tämän jälkeen tiedot on tallennettu Tilastokeskuksessa yritys- ja toimipaikkarekisterin atk-järjestelmään, jossa yksittäisille konserniyhtiöille on voitu yhdistää muita yrityskohtaisia perustietoja. Verohallinnon veroilmoituslomakkeilta tallennettua omistussuhdeaineistoa on käytetty hyväksi tietojen tarkistuksessa.

Myynti

Tilastokeskus
Myyntipalvelu
PL 3 B
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2474
sähköposti: myynti.tilastokeskus@stat.fi

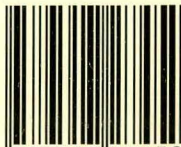
Försäljning

Statistikcentralen
Försäljningstjänsten
PB 3B
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 1734 2011
fax (09) 1734 2474
e-post: myynti.tilastokeskus@stat.fi

Orders

Statistics Finland
Sales Services
P.O.Box 3B
FIN-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. + 358 9 1734 2011
Fax + 358 9 1734 2474
E-mail: myynti.tilastokeskus@stat.fi

ISSN 1238-1411
ISBN 951-727-450-5

9 789517 27450